

EL ROURE

Núm. 75

1r quadrimestre 2026

Publicació del **Consell Municipal de la Gent Gran**
Una eina per a l'intercanvi i la comunicació

Aproximació a la Girona industrial

Entrevista a Juan Bárbara Portabella

Dones de Girona en el record

50 anys transformant la ciutat industrial

Sergi Font

Regidor de Transició Ecològica i Àrea urbana

Quan els emprenedors del s.XIX buscaven on instal·lar les seves indústries la Sèquia Monar era un imant: generava l'energia hidràulica necessària per poder moure la maquinària pesant. Les fàbriques es van apil·lar resseguint la sèquia i van crear un paisatge urbà propi amb les sirenes que marcaven els torns, el soroll de les màquines tèxtils o les cases i carrers que anaven creixent al seu voltant. Els noms de les fàbriques van esdevenir referències per ubicar la ciutat: la Marfà, la Farinera Teixidor, la Gerundense, la Grober o la Central del Molí entre d'altres.

Aquest 2026 han començat les obres per rehabilitar el taller de la Marfà, un dels últims espais pendents de la primera fàbrica tèxtil que va arribar a Girona el 1819. L'espai, que durant més de cent anys permetia el manteniment continu de la maquinària sense aturar la producció, s'obrirà a la ciutadania i a l'entorn, com ja ha passat amb la resta de la fàbrica. La Fàbrica de filats de cotó de Santa Eugènia de Ter ha conservat la mateixa estructura però s'ha convertit en un equipament cultural de primer ordre amb un centre de formació musical referent a nivell europeu, una biblioteca imprescindible i espais destinats a punt de trobada i comunitat pel barri i la ciutat.

Amb el temps les indústries han anat abandonant la ciutat perquè han tancat o han desplaçat la producció. Però el què ha quedat són aquelles cases i carrers i sobretot un caràcter propi vinculat a l'antiga indústria. Moltes vegades també han deixat l'edifici que ocupaven i amb ell s'han obert oportunitats per a Girona. Les transformacions urbanes que van provocar quan van obrir les indústries també les han provocat quan han tancat.

Sempre és positiu conservar el patrimoni arquitectònic de la ciutat. En el cas de la Marfà, les destil·leries Regàs o Gerunda de Pont Major o bé la Farinera Teixidor s'ha pogut fer, però en altres casos no ha estat així. Quan l'edifici industrial s'enderroca és important deixar constància d'aquesta memòria industrial i col·lectiva.

Els edificis dels Químics conserven només la xemeneia de 56 metres per recordar que l'espai va ser la seu d'

dústries Químicas y Tartáricas durant més de seixanta anys. El 2024 també s'hi va instal·lar una reixa modernista de l'edifici original i una placa que recorda els setze treballadors de la fàbrica acomiadats el 1962, fet que va provocar una lluita obrera inèdita durant el franquisme.

La fàbrica Grober, una de les més simbòliques i que donava feina a més de mil persones, manté la seva memòria a través de plaques commemoratives i del nomenclàtor de la ciutat. Al conegut carrer Grober s'hi ha sumat el 2025 els jardins de les Obreres de la Grober, un homenatge a la majoria de la plantilla - més del 75%- que eren dones, i a les dures condicions de treball a la fàbrica de botons, cordons, betes i fils.

Altres espais de la ciutat també han tingut indústries referents i actualment s'han reconvertit en habitatges o espais públics. És el cas de la fàbrica de sabó Pagans del carrer Migdia, la foneria Alberch o la fàbrica de maquinària industrial de Can Batlle que s'han transformat en habitatge i parcs públics, la fàbrica de paper continu l'Aurora a Pont Major o la Càrnica Gerunda de l'Avellaneda on ara hi segueix l'ús comercial, la ferroviària M.Z.A. ara transformada en l'escola Cassià Costal, o més recentment els dipòsits de la Campsa a Sant Narcís ara espai públic i equipament.

Canviar els usos de les antigues fàbriques segueix essent una necessitat en una ciutat com Girona des que el 1978 es va enderrocar la Grober. Actualment hi ha en procés de rehabilitació l'antiga fàbrica Simon del carrer Barcelona que passarà a ser el futur institut Ermesenda. La resta de naus del mateix carrer, que havien sigut la seu de foneries o indústries de pernils dolços estan destinades a futurs habitatges i comerços. També la fàbrica de ràdios i equips de so Òptimus, una de les últimes dins el teixit urbà gironí que deixarà pas a nous habitatges desplaçant la seva seu.

I la propera gran transformació serà la de l'actual fàbrica Boadas de Pont Major, on es preveu la construcció d'habitatge, un equipament i espai públic per a la ciutadania. I de cara al futur, caldrà repensar tot l'espai del Mas Xirgu.

Els darrers cinquanta anys Girona s'ha transformat gràcies a moltes de les fàbriques que han anat tancant. Aquest procés segueix obert i es fa necessari mantenir la memòria dels espais que han creat la identitat de la Girona actual.

Consulteu
totes les
publicacions
d'**El Roure**
a través
d'aquest
codi QR:

NÚM 75 -1r quadrimestre 2026

Publicació del Consell Municipal de la Gent Gran
Una eina per a l'intercanvi i la comunicació

Equip de redacció

Pere Heras, Mª Rosa Pié, Josep Maria Saiz, Joan Balbi, Narcís Sureda, Montserrat Guanter, Tere Delgado, Dolors Estañol, Josep Maria Castanyer, Mª Dolors Rodriguez, Maria Sunyer, Rosa Maria Amargant, Jordi Sirvent.

Corresponsals

Carme Subirana, Narcís Sureda.

Bústia de suggeriments: cmgg@ajgirona.cat

El Consell Municipal de la Gent Gran

Plaça del Vi, 1 – 17004 Girona

CONSELL MUNICIPAL
DE LA GENT GRAN

Ajuntament de Girona

Disseny i impressió:

Edicions MIC

Dipòsit legal. GI-066-96

SUMARI

- Pàg. 2. **Editorial**
- Pàg. 4. **Cartes a l'alcalde**
Pere Heras i Montal
Maria Rosa Pié Pont
- Pàg. 5. **Reivindicacions al Parlament**
Joan Miró Ametller
- Pàg. 6. **Ciutat**
Vida associativa
- Pàg. 15. **Entrevista a**
Juan Bárbara Portabella
Pere Heras i Montal
- Pàg. 19. **La pionera indústria elèctrica**
Joan Miró Ametller
- Pàg. 20. **La Santa Eugènia Industrial**
- Pàg. 22. **La indústria i Girona**
Carme Subirana Pla
- Pàg. 24. **La indústria al Pont Major**
Josep Maria Castanyer Darnés
- Pàg. 26. **Personatges representatius de Girona**
Josep M^a. Saiz
- Pàg. 28. **La meva rambla**
Maria Carme Ministral i Masià
- Pàg. 29. **Han canviat les fetes nadalenques?**
Joan Balbi Ribas
- Pàg. 30. **Dones de Girona en el record**
Montserrat Guanter Salart
- Pàg. 32. **L'art de ser feliç**
M Teresa Saló Oliveras
- Pàg. 34. **Edat contemporànea**
Narcís Sureda

Cartes a l'alcalde

Pere Heras i Montal

Benvolgut senyor alcalde de l'Ajuntament de Girona:

Avui crec que hauríem de parlar de les molt enriquidores trobades que estem portant a terme el Consell Municipal de la Gent Gran amb el Consell Municipal d'Infants i el d'Adolescents, l'any passat es va iniciar amb molt bona acollida per totes les parts, inclús amb la participació de la mainada i la joventut a la Festa de la Gent Gran que es celebrà a l'Auditori. Aquest curs continuen les trobades i s'han ampliat amb la participació del jovent a un programa de Ràdio Girona FM, emissora municipal.

També hem d'agrair a l'Ajuntament que vostè presideix l'organització i patrocini de la Festa de la Gent Gran, que aquest any tindrà lloc al Teatre Municipal el 16 de juny i amb un format diferent al dels anys anteriors. A vegades costa assimilar els canvis i estem molt acostumats a un muntatge en què les diferents associacions de gent gran tenien un gran protagonisme a dalt de l'escenari. Esperem que el nou format aconseguixi tant d'èxit com l'anterior que omplia l'Auditori cada any, tant com molts anys enrere quan es feia al Teatre Municipal també s'havia emplenat tot l'aforament.

Moltes gràcies.

Salutacions molt cordials.

Maria Rosa Pié Pont

Benvolgut Sr. Lluç Salellas, alcalde de Girona.

Sempre és agradable poder comunicar-se amb vostè i exposar les nostres opinions, queixes i també les coses bones de la nostra Ciutat.

Girona ha canviat moltíssim amb el turisme, i té coses positives i d'altres que porten problemes per als ciutadans; és complicat trobar la mesura amb tot, les coses passen molt de pressa i se n'afegeixen d'altres... És un cercle que no té aturador.

El problema és la manca d'educació i civisme; tot seria possible si es compleixen aquestes normes.

Primerament, recalcaria la quantitat de ciclistes forasters que per algun motiu s'han enamorat de Girona, sembla que és la ciutat escollida per fer trobades i excursions per tot el seu entorn. Aquests ciclistes potser no serien els més incívics, però sí que afecta directament els lloguers i la compra de pisos sobretot al Barri Vell.

Les persones que vivim en aquest barri ens trobem que els nostres veïns són «forasters», gent que venen per uns dies i mai coneixes: ni parlen perquè no ens entenen, ni saluden. Hi ha agències que es dediquen al lloguer temporal de pisos, un negoci que s'hauria de controlar i prohibir en molts casos.

No tenir «veïns» al costat de casa és difícil d'acceptar, personalment puc donar fe d'aquesta situació. A part s'està perdent la relació humana amb veïns, amics i amistats de tota la vida, amb qui parlar i compartir les coses familiars i de ciutat.

Per molts turistes que vinguin... Hem de mantenir els nostres costums, establiments, botigues i fins i tot restaurants de la nostra cultura catalana. Amb això no vull dir que alguna cosa es pugui afegir, però sense anul·lar les nostres i donar preferentment més facilitats a la nostra gent.

El Consell de la Gent Gran de les comarques gironines informa

LES NOSTRES REIVINDICACIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA

Joan Miró Ametller

L'Associació Intercomarcal de Consells de la Gent Gran de la vegueria de Girona presenta al Parlament de Catalunya (Comissió de Drets Socials i Inclusió) una proposta per millorar les prestacions de la Llei de Dependència, que, a la comissió, obté el suport unànim dels partits.

El dia 26 de novembre, representants de l'Associació de Consells de la Gent Gran de Girona es van desplaçar al Parlament de Catalunya per presentar una proposta de resolució destinada a millorar les prestacions recollides en la Llei de Dependència.

La iniciativa neix de la necessitat urgent de reforçar els recursos i garantir una atenció digna a les persones en situació de dependència i a les seves famílies. Va ser exposada davant la Comissió.

Es va presentar una proposta de resolució per la seva valoració i també un total de més de 6000 signatures recollides a la demarcació de Girona, a qui agraïm molt sincerament el seu suport.

Tots els grups parlamentaris (a excepció del Grup Mixt i Vox que no hi eren presents) van manifestar el seu suport favorable a les propostes presentades, reconeixent la importància d'abordar les mancances actuals del sistema i d'impulsar millores que permetin una cobertura més eficient, justa i adaptada a les necessitats reals de la ciutadania, que resumim en els següents punts:

- Adoptar mesures urgents per reduir els terminis de resolució del PIA.
- Corregir els desequilibris territorials.
- Reduir temps d'espera per accedir a una plaça residencial.
- Millorar i ampliar l'atenció domiciliària.
- Millora i reconeixement les condicions laborals dels treballadors.
- Impulsar noves fórmules d'habitatge i convivència.
- Impulsar amb urgència una planificació estratègica de futur.

Des de l'Associació de Consells valorem molt positivament aquest consens polític i confiem que aquest pas es tradueixi en accions concretes ben aviat. Continuarem treballant de manera activa per assegurar que la dependència sigui atesa amb els recursos, l'agilitat i la dignitat que mereix.

Vida associativa

Associació de la Gent Gran de Pedret

Rosa Maria Amargant

Tanquem de nou trimestre i any.

Hem iniciat un nou curs consolidant noves propostes de cursos que vam temptejar el curs passat. El nou grup de Balls En Línia Iniciació dels dijous al matí s'ha consolidat, mentre els de dilluns a la tarda (Grup 1 i 2) segueixen amb l'èxit de sempre. També s'ha mantingut el curs d'Estirament i flexibilitat que ja va tenir molt èxit el curs passat. També hem estrenat dos cursos: loga Kundalini, els dilluns al matí, i Pràctica Meditativa, els dimarts a la tarda.

Per les activitats especials i festivitats hem tingut també novetats. Hem consolidat les sortides al teatre, amb el gran èxit que va tenir la sortida per anar a veure Mar i Cel l'any anterior. Aquest trimestre, socis i sòcies van poder gaudir de l'obra Pel Davant i Pel Darrera al Teatre Borràs, amb molts riures i diversió. Esperem poder seguir gaudint de la cultura aquest 2026 entrant.

També vam provar de canviar el format de la castanyada. Enguany hem comptat amb un castanyer professional, Ramiro, que ens ha fet unes castanyes boníssimes i uns moniatos suculents per acompanyar. Ho vam gaudir moltíssim, i en molt bona companyia.

Quan a activitats nadalenques seguim explorant els mercats de Nadal de la Catalunya nord, enguany, a Narbona, on vam descobrir el que és un dels mercats de Nadals més emblemàtics i carismàtics. I pel

berenar, vam optar per canviar una mica el format i vam comptar amb un espectacle de Karaoke de "La Banda de Camós"; una molt bona descoberta. Tot seguit vam fer un bon berenar i després la banda ens va amenitzar un ball on sòcies i socis van poder moure l'esquelet a ritme de bona música.

Com a última novetat, conjuntament amb l'associació de fotògrafs amateurs de Girona, vam organitzar una exposició fotogràfica amb vistes inèdites i originals de la nostra ciutat. Fotografies que ens van sorprendre i ens van oferir mirades úniques de Girona.

Molt contentes doncs d'aquest inici de curs i final d'any. Hem fet coses noves i la majoria han anat molt bé.

"Mirades de Girona", una exposició fotogràfica al Centre Cívic de Pedret

Entre els mesos de novembre i desembre vam tenir l'oportunitat d'exposar al Centre Cívic de Pedret la mostra fotogràfica Mirades de Girona, un projecte col·lectiu que neix de la nostra passió per la fotografia i per la ciutat de Girona.

A través de les imatges, vam voler mostrar diferents espais, detalls i atmosferes de la ciutat, combinant indrets emblemàtics amb racons menys coneguts, i oferint una visió diversa i sensible del territori.

Agraïm al Centre Cívic de Pedret la confiança i el suport, així com a totes les persones que han visitat l'exposició i han compartit amb nosaltres aquesta experiència.

AGFA - Associació Gironina de Fotografia.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Esplai de Gent Gran de Sant Narcís

Tere Delgado Padrosa

Hola a tots, socis, veïns i amics.

Els qui formem la junta de l'Esplai de la Gent Gran de Sant Narcís ens sentim molt contents i satisfets de com funcionen tots els cursos i les activitats que oferim als nostres socis. Les excursions mensuals són tot un èxit i les obres de teatre que oferim sovint, totalment gratuïtes, també. Tot i això, no són ni de lluny totes les que podríem programar si poguéssim tenir el Teatre del Centre més vegades lliure. Però, com que és un molt bon teatre, petit i acollidor, té tantes sol·licituds que sempre és un dilema poder disposar d'una tarda lliure.

Jo em pregunto, i penso molts cops, que al barri de Sant Narcís, al costat de la nostra parròquia, tenim el Teatre Parròquial, on durant anys hi vam poder veure cinema, teatre i concursos de cançó, i on no fa tants anys també s'hi feien els Pastorets. Em diuen que encara actualment alguna associació de joves hi fa alguna activitat els dissabtes, i crec que és una pena que no es pogués renovar i posar al dia un espai tan emblemàtic del barri. Jo ignoro com funcionen aquestes coses i, a més, la nostra parròquia no crec que pogués córrer amb totes les despeses que això representa.

Però, si el nostre Bisbat i l'Ajuntament s'ho miressin amb bons ulls, aquest seria un lloc fantàstic on els joves i les persones grans del barri poguessin gaudir fent activitats, encara que fos només per al barri. No us sembla que seria una bona obra? No voldria haver molestat ningú, però, si van passant els anys i no es repara, a la llarga es perdrà.

Us vull recordar que ja tenim a la venda l'excursió llarga del mes de setembre i que cada mes s'hi van posant uns diners per tenir-la pagada el mes d'agost.

Que tinguem tots una feliç Setmana Santa.

Associació de la Gent Gran de Montilivi

Dolors Estañol Pibernat

A principis del curs 2025/2026 es va organitzar una exposició amb alguns treballs manuals com ara: mitja/ganxet, punt de creu i frivolité, durant aquells dies hi va haver moltes persones interessades en aquests tipus de treballs que requereixen molta paciència i dedicació. L'afluència de persones va ser molt nombrosa, mostrant signes d'admiració i de reconeixement pel resultat de les diferents peces que estaven exposades.

Enguany en la foto il·lustrativa hi ha el grup de punt de creu, encapçalat per les monitores, Antonia Alegre i Rafaela Ruiz, en aquest taller es poden veure tovalloles en diferents motius, camins de taula, quadres: amb la Catedral de Girona, una pilota amb l'escut del Girona Club de Futbol, i d'altres temes ...

Des d'aquí les volem encoratjar per seguir endavant amb la seva imaginació i acabar tots els seus projectes.

Associació de Gent Gran La Unió del Pont Major

Josep Mª Castanyer Darnés

Durant el 1r trimestre de 2026 a La Unió hi ha hagut un bon ritme d'activitats:

El mes de gener hi va haver ball el dissabte 10 amb Quim Coll i el dissabte 24 amb David Casas, sempre a les 5 de la tarda.

El febrer va ser especial doncs, vam celebrar el Dijous Gras que finalment va ser el "Divendres Gras" degut a les inclemències del temps, el dia 13 i la festa va consistir en un complet berenar amb coca de greixons, acabant amb un magnífic espectacle de màgia.

Les sessions de ball van ser els dissabtes 14 amb Carles Ribas i el 28 amb Quim Coll

Tot just començat el mes de març i en el marc del Dia de la Dona Treballadora (8 de març), el dissabte 7 a les 6 de la tarda va haver-hi la representació de l'obra de teatre "Estrès" activitat organitzada conjuntament amb l'associació de dones La Cata. El ball del dissabte 14 va ser amenitzat per David Casas.

S'han mantingut a bon ritme les activitats de gimnàstica cada dilluns que es prolongaran fins al 23 de març.

Continuen els tallers d'informàtica cada dilluns de 5 a 2/4 de 7 i de memòria cada dimarts de 2/4 de 4 a 2/4 de 5, sense oblidar el tradicional Bingo que es juga el dimecres de cada setmana amb bona concurrència.

Associació de Pensionistes i Jubilats de Taietà

Maria Dolores Rodríguez

A l'activitat de ganxet que es realitza al casal d'avis de Taietà s'ha fet com a propòsit realitzar un arbre de Nadal amb peces fetes a mà.

Tot això es va dur a terme amb l'ajuda de les meves companyes, amb molta il·lusió i tot plegat per decorar el nostre espai del casal del jubilat.

Feia tant de goig, que la gent que venia al centre, ens felicitava.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja

Mercè Rodríguez

L'Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja (Ajip) va començar l'any 1988. Està ubicada al Centre Cívic Onyar, al cantó del CAP i darrere del Pavelló Poliesportiu Municipal de Vila-roja, on es celebren competicions molt importants. És una zona molt ben comunicada mitjançant la línia L6 d'autobusos i està envoltada de zona verda.

L'edifici té aparcament tancat on es poden deixar els vehicles, mentre es realitzen activitats, cursos, tallers.

L'any 2025 la nova junta es va fer càrrec del funcionament de l'associació, on es varen fer 134 socis (14 més que l'anterior any). I des del juliol fins a final de l'any s'han fet i programat moltes activitats. Des d'una excursió als Jardins de Sta. Clotilde, Venda de Loteria, Rifa d'una panera, Quina Nadalenc, Castanyada, Curs de Joies de Porcellana amb la tallerista Angie Codinach (11 sessions d'1h30"). I per Nadal, la companyia "La Cuca de Llum" va representar una obra molt divertida anomenada "Aijj La vida", rebuda amb molt d'èxit.

Durant tot el Nadal i part de gener hem tingut una exposició d'un Pessebre amb maquetes, enllumenat i figures nadalencques fabricades pel Sr. Ricardo Franqueira, veí de Vila-roja. Les ha cedit desinteressadament per gaudir d'aquestes obres d'art, per la qual cosa li volem donar les gràcies.

I el que la Junta creu que és el millor assoliment, és la Inauguració de la Cafeteria (Servei Soci) el pas-

sat 24 d'octubre, amb un aforament complet de la major part dels socis i també no socis. La regidora Gemma Martínez va venir a recolzar-nos i col·laborar amb uns detalls que vam repartir entre tots els assistents. Gràcies.

El Servei al Soci funciona tots els dies a la tarda de les 16h a les 19h amb preus molt assequibles. Convidem a tothom que vingui a fer una visita i gaudeixi d'un bon cafè amb bona companyia. Es fan partides de cartes i també ens engresquem a jugar al parxís, dominó i altres jocs de taula. Volem agrair a tots els socis i no socis, personal del centre cívic i direcció, pel seu recolzament des del principi d'aquesta nova etapa.

L'Associació està programant una nova excursió a l'Arbós, on gaudirem una calçotada il·limitada i carn a la brasa el proper 14 de març. A l'abril (dia 20) riurem i ens ho passarem genial amb un Bingo de Primavera i durant tot l'any un divendres al mes, cantarem amb una sessió de Karaoke, que acompanyarem amb pinxos a 1,50€ i beguda que oferirem des del Servei Soci. Tenim previst que el Curs de Joies de Porcellana es torni a programar, ja que els anteriors participants ho demanen. Segons demanda oferirem Tallers de Maquillatge, Cuina Saludable, Taitxí.

I no ens podem oblidar del Servei de Perruqueria, que oferim des de l'associació amb la Maria Senciànes, molt professional.

Tenim moltes ganes de fer coses pels socis, però també volem que tothom conegui tot el que oferim. És un entorn tranquil i obert a tothom, és un centre adaptat per a totes les necessitats i distribuïts amb sales polivalents. Envoltat de zona verda per tot arreu i parcs infantils. Disposa d'un aparcament tancat i el millor de tot és que la gent que viu, passeja i participa, T'ENGANXA per la seva dedicació, amabilitat i predisposició a col·laborar sempre en l'Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja.

**ESTEU CONVIDATS A CONÈIXER-NOS
I REPETIREU DE SEGUR!!!**

Associació de Gent Gran de Sant Daniel

Joan Balbi Ribas

Bé... Ja hem passat l'estiu! Tornem a començar un nou curs, el 25/26. L'hem iniciat amb els tallers que tenim programats, com són el taller de fusió del vidre, amb una bona participació, i els tallers de macramé i de puntes al coixí, que tenen una bona acceptació.

Un cop al mes tenim un espai de tertúlia, que anomenem, "De què parlem?"

Continuem gaudint de les caminades que setmanalment ens prepara el Sr. Emilio. Ens passegem per diferents indrets de la Vall i de l'entorn, amb molt bona participació.

Com és costum per les fires de Sant Narcís, molta gent fem un berenar i una bona castanyada i, sense donar-nos-en compte, arribem a Nadal i al final de mig curs.

Vam acabar aquest període amb una bona torronada. Passades les festes nadalenques, tenim molt a prop l'any 2026 per continuar amb les nostres activitats.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Gent Gran de Santa Eugènia

Jordi Sirvent

Activitats realitzades

Des de la publicació de la darrera revista d'El Roure, l'Associació de Gent Gran de Santa Eugènia ha realitzat un munt d'activitats fora de les que podríem denominar quotidianes.

Ja pels volts de fires una de les activitats que va ser molt valorada va ser l'assistència al Teatre Tívoli de Barcelona per veure l'obra de teatre musical "El Fantasma de la Òpera".

Iniciant el període de Fires de Girona, vam començar un mes de novembre ben atapeït amb una xerrada sobre testaments i herències que pel nombre d'assistents va demostrar ser un tema de gran interès. Va anar a càrrec de l'advocat Màrius Mora. Als pocs dies una altra xerrada de la Subdelegació del Govern sobre la possibilitat d'obtenció del certificat digital i poder portar el DNI al mòbil.

No podia faltar en aquestes dates, la tradicional Castanyada, amenitzada per l'artista Susanna de Xanadú.

A finals de novembre va tenir lloc una excursió al Baix Empordà, amb visita al museu del Suro de Palafrugell i al Far de Sant Sebastià.

A inicis de desembre vam gaudir amb la presència d'un grup d'alumnes de l'escola Mas Massó de Salt que ens van oferir un conjunt de representacions teatrals que ells mateixos havien preparat. També per aquestes dates vàrem col·laborar conjuntament amb el CAP de Can Gibert a la campanya de vacunació de la grip i la Covid per a les persones que ho volguessin.

Ja en les dates prèvies al Nadal es va celebrar el també ja tradicional berenar de Nadal, amb sorteig de paneres. Va amenitzar el ball La Banda de Camós. Ja per finalitzar l'any un grup d'associats van assistir a l'Auditori de Girona al Concert de Nadal, per l'orquestra Simfònica del Vallès.

Per iniciar bé l'any ens vam trobar per a la Quina de Reis, amb sorteig d'importants premis.

Durant el mes de gener va tenir lloc un acte que ja s'ha convertit en tradicional, com és el dinar a l'Escola d'Hostaleria, fet que es repeteix al mes de març.

Per finalitzar el conjunt d'actes realitzat durant aquest període destacar l'excursió amb calçotada a la Vajol, recordant fets esdevinguts al final de la guerra civil.

Associació de Jubilats i Pensionistes de Can Gibert del Pla

Maria Sunyer

S'han acabat les festes de Nadal i el Centre ja torna a estar en plena activitat, aquest Centre es va crear l'any 1996 com a Ass. de Pensionistes de Can Gibert

del Pla, i el va fundar el Sr. José Martínez Puente, que va ser el seu primer president, i es va fer amb la finalitat que la gent gran del barri tingués un lloc on poder anar a passar les tardes prenent un cafè i jugant a jocs de taula cartes, dominó, parxís etc. Actualment només es fan les partides de bingo a las tardes, amb un grup de senyores... Els cursos de gimnàstica, sevillanes, etc continuen els matins de dimarts a divendres, tots tenen molta demanda, però n'hi ha un que agrada molt i té molt èxit és el de Ballem Juntes, té molta demanda, cada dia s'apunta més gent. La veritat és que estem molt contents que tot vagi així es la persona idònia de bé. De moment es van fent socis nous i això és molt positiu.

Antiga fàbrica de mosaics Julià

El barri de Can Gibert es va edificar en una plana de camps de conreu. Als 1960 es varen començar a edificar els blocs de pisos que avui dia formen el barri, poques empreses estaven instal·lades en aquest espai, una que hi havia molt coneguda era Mosaics Julià. Aquesta empresa estava situada a prop de la carretera que anava de Girona a Salt, avui dia

coneguda com Passeig d'Olot i fabricava mosaics i rajoles per la construcció, i en proveïa per tota la comarca i més, avui encara en els nostres pisos els mosaics i rajoles són d'aquesta empresa.

Aquesta empresa va estar activa fins que degut a la pols que feia en fabricar les rajoles i el soroll i que cada vegada es construïen més pisos i la fàbrica quedés al

mig dels pisos va fer que Mosaics Julià, es traslladés al poble de Bon Matí.

El 30 de Març del 1998 es varen dur a terme els treballs d'enderroc de la fàbrica i en el seu lloc varen construir els pisos Urbis, un gran conjunt d'habitatges i espais de comerç conegut per la seva construcció de forma corbada que es diferencia de la resta de edificis.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de gent gran del Barri Vell - Mercadal

Maria Rosa Pié Pont

QUINA DE NADAL

- Rigo Carns i Embotits
- Novavenda Super Mercats de Qualitat
- Eximenis Cafeteria Restaurant
- Restaurant Blanc (Hotel Ciutat de Girona)
- Jugueteria La Carpa
- Copisteria Neus
- Perruqueria Lidia
- Jugueteria Zeppelin

Un agraïment per els comercials del Mercadal que varen col·laborar en la quina de Nadal del nostre esplai

EXCURSIÓ A VALLS A MENJAR CALÇOTS I VISITA AL MUSEU DE PAU CASALS

El dia 5 de febrer com cada any varem anar a Tarragona per menjar calçots a una Masia de Valls. A l'excursió també estava programat visitar el Museu de Pau Casals i Defilló; (29 de desembre 1876 Baix Penedès- 22 octubre 1973 -96 anys) que està ubicat a la platja de Sant Salvador al Vendrell. La casa vora al mar conegut com la Vila-Casals, ofereix un entorn patrimonial únic amb un jardí neoclàssic, just davant del Passeig Marítim.

La casa Museu va ser segona residència de Pau Casals i conserva l'ambient original on el violoncel·lista es va retirar per descansar i compondre, reflectint el seu llegat humà i musical.

Pau Casals va fer, el seu famós discurs «amb Català» a (l'ONU Nacions Unides) a Nueva York el 1971. Va ser un parlament emotiu i improvisat on va defensar la Pau, la democràcia i la identitat catalana,

celebrant les seves arrels, la naturalesa i interpretant «El cant dels ocells.» un símbol de la seva terra i de la Pau. Punts clau del seu discurs i context: (Sóc català) destacant que Catalunya havia estat la nació més gran del món i tenia el primer parlament, molt abans que els d'Anglaterra.

«El cant dels ocells» de Pau Casals és considerat la «música de la pau» perquè el mestre la va convertir en un himne universal a l'exili després de 1939 com a símbol de nostàlgia, llibertat i pau per a Catalunya.

Després d'aquesta visita tan especial del Museu varem anar al restaurant de Valls a menjar els calçots, va ser un àpat molt esperat i amb molta alegria, que cada any repetim i mantenim aquest dia tan especial.

La convivència és important i la relació amb els amics sempre és positiva.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

LA FESTA DE LA DONA EN EL NOSTRE ESPLAI DEL MERCADAL

El divendres, dia 6 de març es va celebrar el «Dia de la Dona» en el nostre esplai, les nostres espectatives eren fer-ho a la Plaça Jordi de Sant Jordi per la major capacitat de gent que acostuma a venir en les nostres festes, però pel pronòstic del temps es va fer a la sala Isabel Oliva.

Maria Jesús Comellas Carbó, doctora en Psicologia, professora emèrita de la UAB. Entre els seus projectes, destaca en el de la Diputació «Xarxa de debat educatiu amb la comunitat i sobretot les famílies». Actualment es dedica de ple a la Xarxa d'Experiència

i Construcció de Coneixement Col·labora en diferents universitats i centres de secundària. Va ser la persona convidada per fer-nos una conferència dels temes que ella amb la seva saviesa va parlar i exposar amb molta sollemnitat, paraules ben dites fins i tot amb una ironia que ens feia riure, No sé exactament la durada de la conferència però a tothom li va semblar curta.

És autora de nombrosos llibres sobre educació, famílies i, en l'actualitat, sobretot, la vellesa.

Després d'aquesta conferència, va començar la nostra «Festa de

la Dona» com cada any ja estaven escollides les tres dones que donaven nom a la festa.

Margarita Sararols

Treballadora i artista per vocació

Teresa Surribes Boix

Enamorada de la Devesa de Girona

Rosa Sais Micaló

Lliure i compromesa amb tot

Després de parlar amb elles i coneixen les seves virtuts, un agraïment per una vida difícil per l'època i situacions complicades.

Son «Dones» estimades per tothom» i en el nostre esplai tots compartim moltes il·lusions, festes i alegria.

L'obsequi per les tres dones va ser l'Àngel de la Catedral. Amb molts aplaudiments i alegria.

La festa va acabar amb coca de Sant Joan i cava per tothom.

VISITA A L'ARXIU DE GIRONA

El dia 28 de gener un grup de persones de diferents esplais cívics vam anar a visitar l'arxiu de Girona. Placeta de l'Institut vell, 1.

Lluís-Esteve Caselles i Serra, Cap del servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, va ser la persona encarregada d'ensenyar-nos amb explicacions i documents tota l'història de l'arxiu.

La visita va durar quasi 3 hores, però molt interessant amb tots els conceptes.

Personalment haig de dir que va ser un descobriment saber que tenim un arxiu tan complet de l'història de Girona.

El lloc, l'espai gran i antic, semblava que fóssim dintre d'aquelles històries tan emblemàtiques.

Un agraïment a Lluís-Esteve per tota la informació i explicacions. Els documents tenen una importància i fan necessaris els arxius, museus, biblioteques, per tal de recordar el passat i poder imaginar el futur.

A portrait of an elderly man with a balding head and a slight smile, wearing a blue and white checkered shirt under a light-colored cable-knit cardigan. The background is a vertical wood-grain pattern.

Juan Bárbara Portabella

EXPERIMENTAT INDUSTRIAL
DEL RAM TÈXIL

VA VIURE EN PRIMERA
PERSONA LA GIRONA
INDUSTRIAL I LA SEVA MÉS
REPRESENTATIVA FACTORIA
LA FÀBRICA GROBER

Pere Heras i Montal

Juan Bárbara Portabella, experimentat industrial del ram tèxtil, jubilat ja fa molts anys, però amb una memòria portentosa, i que va viure en primera persona la Girona industrial i la seva més representativa factoria la Fàbrica Grober, que va donar feina a una gran quantitat de persones treballadores de la nostra ciutat durant molts anys. Fill de família amb un ampli historial tèxtil, és la persona idònia per parlar-nos de la Girona industrial en general i de la Fàbrica Grober en particular.

Podria parlar-nos de la seva vida laboral, professional i vocacional?

La meua ciutat natal va ser Barcelona fa 85 anys. Vaig cursar el batxillerat al Col·legi dels Jesuïtes de Barcelona. Possiblement, ja que tant la família paterna com la materna tenien un ampli historial al ram tèxtil, al acabar el batxillerat l'any 1957, vaig entrar a estudiar la carrera d'Enginyeria Tècnica en l'especialitat de Gèneres de Punt, en la localitat de Canet de Mar, que en aquell temps era l'única escola d'aquesta especialitat que existia a Espanya i venien estudiants de diverses províncies. Com que havia fet tres cursos de música d'Acordió vaig formar part de la Tuna de l'Escola.

En unes vacances, l'estiu de 1959, juntament amb dos amics i companys d'estudis vam fer un viatge de pràctiques d'un mes a una empresa dedicada a la fabricació de maquinària per a Gènere de Punt a la localitat alemanya de Reutlingen.

Acabats els estudis, vaig iniciar la vida laboral a Manresa 1962-1967, a l'Empresa "Tintes Baltierrez, S.A.", dedicada al tint de filats de cotó i especialitzada en el tintat BLAU que caracteritzava els texans. Em vaig casar l'octubre de 1965.

Posteriorment, 1983-1990, per raons professionals, vaig cursar estudis de Dret, obtenint el títol de Llicenciat per la UNED.

Ens pot explicar una mica d'història de la Fàbrica Grober a la seva vida laboral?

Posteriorment, el 1968, el meu avi matern, que era president de GROBER, S.A. em va proposar portar la secció de tintoreria, amb la condició de residir a GIRONA. Vaig acceptar i als dos anys se'm va encomanar la direcció tècnica-productiva de tota la part tèxtil de les fàbriques de Girona i Besanó. Un trist record el maig de 1970, l'explosió de la caldera per una fallada en la fusió del fusible de seguretat, que va provocar la mort de 4 persones (posteriorment, el fabricant de la caldera els va canviar en tota la producció).

**Juan Bárbara Portabella, experimentat industrial
del ram tèxtil, jubilat ja fa molts anys, però amb una memòria portentosa**

“LA FÀBRICA GROBER [...] VA DONAR FEINA A UNA GRAN QUANTITAT DE PERSONES TREBALLADORES DE LA NOSTRA CIUTAT DURANT MOLTS ANYS”

A partir de llavors es va iniciar el trasllat de la fàbrica que pràcticament era al centre, amb el creixement de la ciutat. Ja el 1939 després de l'incendi de la Fàbrica s'havia intentat fer el trasllat, però les circumstàncies, postguerra i converses amb l'alcalde, no van permetre fer-ho.

El trasllat inicial va ser delicat i després de reunions amb el personal afectat, es va anar fent gradualment i evitant les molèsties.

Es va començar per l'edifici de “TELARES”, situat a la plaça de Santa Susanna, davant de l'Església del Mercadal, fins a deixar-lo buit.

Posteriorment es va anar traslladant les seccions d'empaquetat i la secció de trencelleria, i l'any 1975 ja només quedava a Girona, la tintoreria, el departament d'expedicions, tota la secció de botons i també les oficines.

L'any 1975, va morir el Sr. Pedro Portabella, que des de 1973, per un accident de circulació, estava físicament impedit, encara que mentalment mantenia totes les capacitats.

El Consell d'Administració va nomenar el Sr. Borrrell, (nebot de Pedro Portabella) gerent de tota l'empresa, amb qui tenia opinions diferents sobre la direcció del tèxtil i vaig renunciar al càrrec el 1976.

Vaig anar a treballar a l'empresa "Talleres Oliva-Artés, S.A.", de Barcelona, que fabricava maquinària tèxtil, que malauradament va fer suspensió de pagaments dos anys després.

A partir de llavors i amb la reestructuració del sector tèxtil vaig prendre la decisió de canviar i començar a treballar a la Banca el 1978.

Començant a la Caixa Rural que posteriorment la va absorbir "Caja Madrid". Durant aquest període va ser quan vaig iniciar els estudis de Dret adquirint el grau de Llicenciat.

Durant els darrers anys, la meua ocupació a la Caixa Rural i a "Caja Madrid", va ser la recuperació de la morositat de la província de Girona. Posteriorment al desembre de 1999, em van jubilar anticipadament i em vaig dedicar a les meves aficions, música, bricolatge, enquadernacions de pell i restauració de llibres.

A quantes persones va donar feina la Fàbrica Grober?

Durant els anys 1960-1970 i treballaven directament unes 1200 persones, majoritàriament dones a les Fàbriques de Girona i a la de Bescanó. A partir de la reestructuració tèxtil, l'adquisició de maquinària més eficient, algunes baixes, jubilacions anticipades i no contractant més personal, els anys 1970-1975 es va reduir el personal a les 500 persones.

També cal esmentar que sobretot a Girona diverses empreses treballaven majoritàriament per la fàbrica, fabricant caixes de cartró, etiquetes i diversos materials que s'utilitzaven sobretot a les seccions d'empaquetat.

Voldria afegir alguna cosa més?

Cal destacar en la tasca social de l'Empresa, la instal·lació d'escoles bressol per als fills de les treballadores, que va arribar a acollir 100 nens i nenes a les de Girona i Bescanó. També hi havia un Eco-

Matèria primera per fer els botons de la Grober: coco i nàcar

nomat en què els treballadors i treballadores de la fàbrica podien adquirir diversos productes a uns preus assequibles. Dins l'obra social, existia l'escola d'Ensenyament Primari que regulava l'educació d'aquesta mainada des de la sortida de l'escola bressol fins a la incorporació laboral, l'Escola d'Arts i Oficis i la construcció d'habitatges per als treballadors i treballadores.

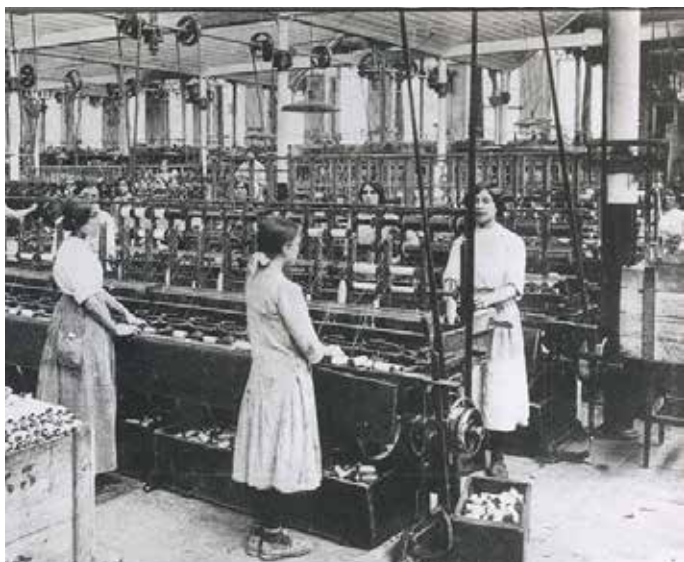
Possiblement les diferents etapes de la meua vida, els coneixements adquirits, l'experiència i les aficions, em puguin ajudar a passar la resta de la meua vida. Tal vegada en tota la vida laboral i particular, hagi fet coses o dit paraules que, sense pretendre-ho, hagin molestat o perjudicat a algú. Si és així, prego que em perdonin ja que no ha estat la meua intenció ni perjudicar ni ofendre a ningú. Gràcies.

Gràcies a vostè per la seva franquesa i les seves amables respostes i aprofitar l'ocasió per desitjar-li a vostè i a la seva esposa una molt llarga vida amb bona salut i felicitat.

La pionera indústria elèctrica gironina

Joan Miró Ametller

Girona, diuen, va ser una de les primeres ciutats que va gaudir de la instal·lació d'enllumenat elèctric públic, gràcies a l'Ajuntament de l'any 1886, a la persistència dels consellers Modest Furest i Andreu Tuyet i Santamaria, a la intervenció de l'enginyer Narcís Xifra i Masmitjà (que també va protagonitzar les primeres proves del telèfon, l'any 1877) i a les turbines i el material elèctric que fabricava la indústria Planas i Flaquer, al barri del Mercadal. I, naturalment, per mediació de la central elèctrica del Molí que aprofitava el salt d'aigua de la sèquia Monar.

Trabajadoras en el interior de la fábrica Grober. Ayuntamiento de Girona. CRDI

Després d'uns primers assaigs els anys 1883 i 85 a la Rambla i a l'actual plaça del Vi, la ciutat va inaugurar la innovadora instal·lació d'un enllumenat elèctric públic el 24 de juliol de 1886. Es considera Girona capdavantera en la utilització del corrent

Detalle del Voltímetro de Planas, Flaquer y Cia (Xènia Gasull)

altern per alimentar bombetes incandescents amb electricitat obtinguda mitjançant un salt d'aigua. L'enllumenat públic va ser ampliat el 1891 (quan funcionaven unes 400 bombetes) i es van construir altres centrals a la ciutat. La transformació dels Molins Nous de Pedret en central elèctrica va començar l'any 1898 i es va completar el 1930.

Podeu llegir una detallada exposició històrica, tècnica i científica d'aquesta gesta al llibre *L'enllumenat elèctric a Girona (1883-1930)*, publicat per l'Ajuntament de Girona l'any 1981, i visitar la maquinària exposada al Museu d'Història de la Ciutat. I, naturalment, amb l'article de Joaquim Nadal sobre la contribució gironina a la indústria elèctrica catalana (1976).

La Santa Eugènia Industrial

Catalunya va passar de ser una zona eminentment agrícola, a una zona industrial, canvi que es va produir entre els segles XVIII i XIX. Aquesta transformació també arriba al nostre poble, Santa Eugènia. El referent més important que tenim és la fàbrica tèxtil Marfà.

Façana de la fàbrica, abans de la rehabilitació

A finals del segle XVIII a Catalunya, finalitzada la Guerra de Successió, passarà d'un període de depressió com a conseqüència de les guerres, a un període d'expansió, tant en l'aspecte econòmic com en la demografia. Una cosa portà l'altra i a l'inrevés. Tradicionalment Catalunya havia estat un país eminentment agrícola, on la producció excedent s'exportava, aprofitant la gran capacitat comercial que havia adquirit al llarg dels segles. En aquest sentit destacar la importància de la exportació de vins i olis. A part de l'exportació d'aquests productes agrícoles, hi havia també una intensa activitat comercial, tant amb Europa com amb les Índies, entenent aquestes com el continent americà, amb intercanvis tant en productes agrícoles, artesanals i també i molt important, productes tèxtils.

La producció tèxtil començà com a complement del treball agrícola en les petites explotacions i en petits tallers aprofitant els propis domicilis. Les famílies complementaven el seu sou, obtingut de l'activitat agrícola, amb les petites labors tèxtils. En veure l'evolució tant positiva, es passà a produccions més importants i així apareixen ja les primeres fàbriques, inicialment molt rudimentàries.

Desconeixem si a la zona de Santa Eugènia hi havia alguns d'aquests petits tallers. Sí que sabem que ja després de la guerra del francès, a inicis del segle XIX va haver-hi un increment molt notable de fàbriques tèxtils a tot Catalunya, aprofitant sobretot els caudals fluvials de les conques internes.

Aprofitant així les condicions geogràfiques i la seva capacitat hidrològica, empresaris del sector del tèxtil es fixen en Santa Eugènia per construir unes instal·lacions dedicades a la producció a gran escala de filats. I en aquest moment, a l'any 1819 ja tenim referències de la indústria referent a la zona de Santa Eugènia: la Marfà.

Així naixeria la fàbrica tèxtil, fàbrica de producció industrial, més important de Santa Eugènia. Aquell nom no seria el que tindria inicialment, sinó que anirà canviant en funció dels canvis de propietaris, que canviaran diverses vegades. En un principi s'anomena Mallol i Cia, essent-ne el promotor Joan Rull. En aquesta època apareixen noms com el del propietari en la zona del Maresme, zona de la que podria provenir el capital inversor, zona de gran tradició tèxtil. No serà fins el 1898 quan serà comprada per Hijos de Cayetano Marfà, quan ja adoptarà el nom definitiu a nivell popular tot i que dins la família anirà canviant d'amos. Durant la guerra civil serà col·lectivitzada i s'utilitzarà per a la fabricació de carcasses de bomba.

Ja cap a finals del segle XX la família Marfà ven la fàbrica a la societat Gerona Textil S.A. i passarà del polièster o cotó a les fibres artificials i sintètiques en color. Més tard es traslladarà la producció

Grup de treballadors i treballadores de la Fàbrica Marfà

a l'antiga fàbrica Coma. Cros amb la qual cosa ja finalitza la seva producció.

Aprofitant els corrents hidràulics per moure la maquinària a través de la sèquia Monar, documentada ja al segle X. Acabada la guerra del francès, on sembla que va provocar destruccions importants al poble de Santa Eugènia, amb afectacions a molins es van produir transformacions de la zona que després serien aprofitades per aquesta producció industrial tèxtil. Sembla inicialment a la zona hi havia una farga, que es transformà posteriorment per a la fàbrica de filats.

La seva evolució serà constant, amb uns 2500 fusos en el seu inici, passarà a uns 6000 a finals del XIX fins a arribar a uns deu mil a prin-

cipis del XX. Passarà per diferents propietaris, que cadascú hi aportarà el seu segell. Hi haurà variacions en la producció, filats de cotó, teixits també de cotó per tornar a la producció inicial de fil. També patirà ampliacions i construcció de noves instal·lacions.

La maquinària també tindrà modificacions. Inicialment hi haurà una roda hidràulica, després es substituirà per la turbina, i finalment es passarà als motors elèctrics. A la dècada dels vuitanta del segle passat es substitueix la maquinària gradualment i es passa de la producció de polièster-cotó a les fibres artificials i sintètiques i en colors a partir del procés cotoner.

No cal dir que com a conseqüència de la transformació d'una producció artesanal a una ja més industrial va tenir afegides algunes de les característiques de la producció industrial, com eren unes molt dures condicions de treball amb llargues jornades laborals, sorolls, humitats i salaris baixos. A destacar la presència de moltes dones treballadores.

Al voltant de la fàbrica es va construir una petita colònia de senzilles cases per als treballadors, algunes de les quals encara hi són presents.

La fàbrica era un referent a la zona ja que donava feina a molta gent del poble i va ser un puntal en la seva economia.

La indústria i Girona, una relació ambivalent

Carme Subirana Pla

La ciutat de Girona ha canviat la seva estructura en diferents ocasions al llarg de la història; des de l'enderrocament de la muralla per facilitar el creixement urbà, fins a l'aprofitament dels baluards i la unió de la Girona antiga a la més moderna mitjançant la construcció del carrer Nou i d'altres vies. Ha estat una ciutat de pas, que compta amb diferents vies de comunicació com la xarxa ferroviària, les diferents carreteres..., un indret conventual amb el monestir de Sant Pere de Galligants, el convent de Santa Clara, Sant Francesc, Sant Daniel, les Carmelites, els Caputxins..., industrial, amb diferents fàbriques dins el seu entramat, i ara de serveis.

Abans del segle XIX, Girona no era una ciutat industrial pròpiament dita, igualment que altres llocs de Catalunya. L'economia local girava al voltant de l'artesania i la manufactura tradicional, com ara tallers de cuir, sabaters i forns, que eren típics i usuals de la producció preindustrial a les ciutats europees. També es donaven algunes petites activitats de transformació relacionades amb el comerç i l'agricultura, però sense fàbriques o producció a gran escala.

Durant el segle XIX-XX la transformació industrial amb la implementació de la Revolució Industrial a l'Estat Espanyol i a Catalunya comença a fer les primeres passes. La fàbrica Grober, fundada per l'empresari italià Cristòfol Grober, esdevé un dels símbols de la industrialització de Girona. Aquesta empresa estava especialitzada en cordons, botons... i va créixer fins a ser la principal fàbrica tèxtil de la ciutat. Va arribar a ocupar més d'un miler de persones, moltes d'elles dones, i va tenir un paper important en l'economia local. La seva presència va transformar l'àrea del carrer que avui porta el seu nom, canviant horts i convents per naus i xemeneies. Després d'anys d'activitat, els anys 70 la fàbrica va començar el seu de-

clivi i la producció es va traslladar a Bescanó, amb l'enderroc dels edificis originals a Girona.

Altres indústries del segle XIX i principis del XX van ser la Marfà, una fàbrica de fils de cotó, que va utilitzar recursos hídrics locals, com l'aigua de la sèquia Monar per a la producció tèxtil. Al mateix temps, Girona va establir altres activitats que aprofitaven l'aigua i energia de rius i canals, fomentant la producció tèxtil, paperera i maquinària. Esmentar la Farinera Teixidor (1910), fàbrica de farina d'estil modernista, exemple destacat de patrimoni industrial gironí.

A la segona meitat del segle XX, va haver-hi una diversificació industrial en altres sectors; segons estudis històrics, en la primera meitat del segle XX i després de la Guerra Civil: apareixen indústries de paper continu com "La Aurora", que va funcionar fins el 1932.

A les dècades de 1950-1970 sorgeixen empreses fora del sector tèxtil com Optimus SA fabricant d'equipament d'imatge i so, la fàbrica de la Nestlé, per a café soluble (1968) que encara avui té un paper important per a la ciutat, Metalquímia, centrada en maquinària per indústries alimentàries (1971).

Aquest període marca l'evolució d'una economia industrial basada en tèxtil i processos tradicionals cap a una més variada i tecnològica.

Podem parlar també de la transició i desaparició d'indústries urbanes (segles XX-XXI). Amb l'augment de la població i l'expansió urbana entre els anys 1960-2000, moltes antigues fàbriques interiors van tancar o es van traslladar fora dels nuclis urbans, i els terrenys que ocupaven van ser reconver- tits en places, carrers, aparcaments, habitatges... La zona dels químics, on es conserva una xemeneia per recordar que allà hi havia hagut una fàbrica de productes químics i tartàrics on hi van treballar alguns gironins, és un exemple d'aquesta conversió d'un indret que havia estat industrial a urbà, amb carrers, places, edificis...

La ciutat de Girona ha canviat la seva estructura en diferents ocasions al llarg de la història; des de l'enderrocament de la muralla per facilitar el creixement urbà, fins a l'aprofitament dels baluards i la unió de la Girona antiga a la més moderna mitjançant la construcció del carrer Nou i d'altres vies.

Això va canviar la fisonomia de la ciutat, substituint gran part del patrimoni industrial original. Avui en dia el llegat industrial es conserva amb diferents traçats urbans i topònims de carrers, com el carrer Cristòfol Grober abans esmentat, i en espais museístics i rutes que recorden l'ús de l'aigua per a la indústria i edificis com la farinera Teixidor, una fàbrica de farina de l'època modernista construïda l'any 1910 que avui dia és valorada per la seva arquitectura i història original. Així des de les economies preindustrials artesanals (època medieval fins al segle XIX, passant per una industrialització tèxtil i manufacturera (segles XIX i XX), fins a la diversificació moderna de mitjans i finals de segle XX, la ciutat ha anat canviant el seu teixit productiu. Cal esmentar l'ús dels rius i sèquies (Onyar, Galligants, sèquia Monar) per a molins fariners i drapers.

Actualment hi ha una reconfiguració urbana i retirada d'activitats fabrils dins la ciutat.

En aquest segle XXI Girona esdevé una ciutat més de serveis, comerç, turisme i coneixement. La indústria es manté als polígons amb empreses tecnològiques o alimentàries. Creix l'interès pel patrimoni industrial i la memòria històrica.

Durant la Guerra Civil (1936/39), va haver-hi un fort impacte negatiu sobre la indústria, es van produir aturades de producció, manca de recursos i destrucció, i la postguerra va estar marcada per la crisi i l'autarquia. Durant els anys 1950-1970, va haver-hi una recuperació i una diversificació, amb un creixement econòmic i industrial, i amb evolució en el camp de la indústria que es va diversificar més, ja no sols hi havia la tèxtil. El 1968 la Nestlé (1968), fàbrica de cafè soluble, va generar un gran impacte econòmic i laboral a la ciutat. L'any 1971 Metalquímia, produeix maquinària per a la indústria alimentària, i és un exemple d'indústria més tecnològica. Durant aquesta època es van crear els polígons industrials fora del nucli antic.

Una de les fàbriques a destacar prop de Girona, és la indústria paperera a Sarrià de Ter que data del segle XIX; la fàbrica associada amb Torras Hostench / Torraspaper va esdevenir cabdal des de la postguerra. Va ser un referent en la producció de paper estucat i d'impressió a Espanya. Va tancar el 2014 per dificultats econòmiques, però la planta va tornar a obrir sota el nom de Hinojosa Paper Sarrià el 2016, amb una nova estratègia centrada en la sostenibilitat i el reciclatge.

Importància del sector industrial

A les comarques gironines, la indústria representa aproximadament el 8-9 % de les pimes però genera un 18 % dels llocs de treball industrial, mentre que el sector serveis domina l'economia local. La indústria alimentària és un dels pilars més importants, concentrant gairebé un terç de la facturació industrial de la demarcació. Durant els anys 1980-2000 va haver-hi una crisi tèxtil i es van tancar fàbriques històriques, traslladant la indústria fora de la ciutat i enderrocant els edificis industrials, o convertir-los en habitatges, equipaments culturals i espais públics.

En aquest segle XXI Girona esdevé una ciutat més de serveis, comerç, turisme i coneixement. La indústria es manté als polígons amb empreses tecnològiques o alimentàries. Creix l'interès pel patrimoni industrial i la memòria històrica.

Recentment a Aiguaviva (Gironès), Hipra va inaugurar un gran campus industrial i de recerca de vacunes, amb capacitat per a centenars de treballadors i invertint centenars de milions d'euros. Altres empreses industrials amb presència a Girona són Comexi Group, que dissenya i fabrica maquinària per impressió i embalatge flexible, exportant a tot el món, Som Energia, cooperativa de producció i gestió d'energies renovables, System Block, Metalquímia, Frigorífics Germans Garriga, Girona Cork o Mármoles Planas.

La indústria al Pont Major

Josep Maria Castanyer Darnés

L'especialització

En el perímetre d'influència de Pont Major diríem "l'àrea metropolitana del Pont" -permeteu-me l'ampliositat-, en el passat i també en el present, s'hi troba una notable activitat industrial.

Pont Major és un barri que fins 1963 tenia unes dimensions molt limitades doncs, només tenia dos carrers i mig. El principal era (i encara és) el que du el propi nom de Pont Major, perpendicularment en surt un carrer estret que du als darreres de llevant, el carrer Comerç, el Carrer "Prosperidad" continuació del C/ Pont Major però, fins 1975 pertanyia Campdorà que alhora era municipi de Celrà, i un pas estret que duia darrera de l'església on hi havia hagut el cementiri, i al final al riu Ter amb les seves arbredes i al camp de futbol a partir de 1918.

El territori propi del Pont era molt reduït, uns tres cents metres de carrer, del començament fins al Pont de l'Aigua, a partir d'aquí ja era terme de Campdorà i per tant municipi de Celrà. Cap a la muntanya, a llevant, i cap al sud, el territori pertanyia a Sant Daniel. Val a dir que tan la pobla-

ció com els terrenys agrícoles adjacents van estar sempre integrats a la vida social, comercial, parroquial i veïnal del Pont formant un conjunt sense solució de continuïtat.

Les pedreres i la calç

La més antiga activitat industrial existent al Pont Major és la producció de calç. Tota la franja de muntanya des de sota de La Barrufa (muntanya de Montjuïc) fins al límit nord amb el Mas Nou (actual Pedrera Rubau) és de pedra calcària de gran qualitat, i això propicià que des de segles en darrera s'explotés de manera combinada com a recurs per la construcció en forma de pedra picada, com per l'obtenció de calç, i grava modernament. A la falda de la muntanya encara a Pedret s'hi poden observar vestigis de l'existència de pedreres des de temps antics que varen deixar de ser explotades amb la construcció de la via del tren. Més cap al Pont Major, més enllà de l'hospital de Sant Llätzer (dels leprosos) ara centre cívic, s'hi veuen encara forns de calç que es van repetint en direcció nord darrera de Can Punxa aquests forns formant un petit complex industrial que va estar funcionant fins als anys 80, i es tornen a veure antics forns sota de Can Simón, aquests en desús des de fa molts més anys. Els forns amb més activitat i amb gran explotació es troben muntanya amunt al torrent de Can Camaret, uns forns i una pedrera que no ha deixat mai de produir calç de manera industrial per a múltiples usos. Calinsa, Cal Industrial S.A.

En tot aquest sector ha existit des de sempre un seguit de pedreres explotades de forma que avui en diríem "sostenible" que nodrien les necessitats puntuals de paletes i constructors, però, en el cas de la darrera, la més propera al Mas Nou, va ser adquirida per l'empresa Rubau a la segona meitat dels anys 60 i amb pocs anys va esdevenir en una gran explotació que va capgirar l'orografia i les condicions geològiques de la gran muntanya de Can Simón. Cal esmentar les nombroses grutes que han

Les destil·leries Auguet i Universal degudament rehabilitades i conservant les façanes han esdevingut habitatges, Nicolau Regàs acull el Centre Cívic Pont Major, Gerunda serà la seu administrativa de Boadas 1880

anat desapareixent amb les voladures i la "inundació" de grava de la Cova de Can Simón amb vestigis del neolític i inventariada.

Indústria paperera.

En el terme de Pedret a mitjans del segle XIX s'instal·la la primera fàbrica de paper, La Aurora aprofitant el reg o canal de La Manola, molí construït el segle XVI que quedarà adossat a la nova construcció. Amb el pas dels anys aquesta indústria acaba produint elements de baquelita i durant la Guerra Civil fins i tot components d'armes en el marc de la indústria de guerra.

Curiosament aquesta activitat de fabricació de paper no es propaga cap al nord riu avall i en canvi prolifera a l'altre costat de riu a Sarrià.

Destil·leries. Concentració

L'any 1860 arriba al Pont Major Martí Regàs i Catà (1812-1890) ve d'Arenys de Munt i munta una destil·leria de licors en una antiga fàbrica de gel. Els seus dos fills, Jaume i Nicolau van continuar l'activitat de manera independent i en Nicolau s'instal·la en un nou edifici el 1908. Edifici modernista de l'arquitecte Enric Catà. La producció de licors i anisats abastava una àmplia varietat de productes destacant "Anís El Àguila", "Licor Drinkgod",

Més endavant es crea la Destil·leria Universo que es continuació de la nissaga de Jaume Regàs amb el nom de Societat Anònima Regàs que deixa d'estar activa a finals dels anys 40's

L'Any 1911 s'inaugura una fabrica-destil·leria projectada per el mateix arquitecte Enric Catà que es rèplica amb algunes variacions de la de Nicolau Regàs que se'n dirà Can Catà i que a partir de 1949 passa a ser Destil·leries Vich/Destil·leries Gerunda, amb una gama de productes igual que les altres, innovant a la dècada dels 80's amb un producte que assolirà un gran èxit "Golden's Ger".

Destil·leria Auguet. L'any 1887 Josep Auguet munta una destil·leria en un edifici de nova planta en el número 72 del carrer Pont Major que va tenir molta activitat fins que va arribar la Guerra, cessant la producció en aquell moment. Acabada la guerra l'edifici va ser encautat i es convertí en caserna d'intendència de l'exercit fins 1956 que es privatitzà i passar a ser una fusteria.

Embotits

L'any 1880 Pere Boadas Vilaplana funda una fàbrica de pernils i embotits amb tots els elements necessaris per ser autosuficient, granja, escorxador, obrador, assecadors, cambra frigorífica i demés. L'activitat va creixent amb el temps i les successives generacions. Els seus productes han gaudit sempre de renom i prestigi. Fa unes dècades destacava la seva catalana trufada amb el nom de "La Preferida", exquisida, al punt de tot. Actualment amb la marca Boadas 1880, mantenint una àmplia gama de productes, s'ha especialitzat en l'elaboració de pernils i espatlles curades d'excel·lent qualitat.

Aquesta descripció del planter industrial al llarg dels anys al Pont Major que ha de ser necessàriament breu no contempla l'extensa activitat que hi va haver al barri fins el darrer terç del segle XX en relació a comerços, artesans de tot tipus, perruqueries, barberies, cafès i botigues diverses d'un temps en què pràcticament a cada casa del carrer del Pont hi havia una activitat. De tot això en parlarem en un pròxim article.

Actualment és manté actiu, molt ampliat i a ple rendiment el forn de calç de CALINSA.

Les destil·leries Auguet i Universal degudament rehabilitades i conservant les façanes han esdevingut habitatges, Nicolau Regàs acull el Centre Cívic Pont Major, Gerunda serà la seu administrativa de Boadas 1880.

Girona: personatges representatius de la seva història

Josep Maria Saiz i Garcia

A finals del segle XIX les diferents societats existents als diferents països, una vegada acabada la **Primera Guerra Mundial** que va produir una destrucció molt gran en diferents sentits pensà que era possible donar vida a noves formes, noves vivències estructurals i nous pensaments socials. Va ser un canvi general que contemplà, especialment, el pensament artístic. Estem parlant d'**EL MODERNISME I EL NOU CENTISME (ART NOUVEAU)**. Aquest fou un moviment establert a Europa, de caràcter fonamentalment artístic que volia allunyar-se de les formes arquitectòniques anteriors intentant aconseguir conjunts ornamentals inspirats especialment en la natura. Intenta canviar la tendència històrica que fonamenta l'estructura de la construcció dels edificis amb formes i materials anteriors en el temps (de l'imperi romà- preromànic - romànic -gòtic - renaixement - barroc...etc). Era, per tant, un gir total i sense retorn amb principis diferents fonamentalment.

A Catalunya el Modernisme té un contingut artístic i cultural que engloba l'arquitectura, fonamentalment, així com la música, la literatura, l'art i la mateixa societat a les seves formes de vida.

Referent a l'arquitectura n'hi ha una experimentació amb diferents mitjans: rajoles, pedres, ferro, vidre, amb la barreja de dissenys atrevits i funcionals arquitectònics.

A Barcelona, aquesta tendència reformadora de costums i tradicions va ser impulsada per la burgesia i es caracteritza per expressar la bellesa mitjançant formes orgàniques, asimetria i ornamentació amb base a la natura. És important la integració de vitralls, ceràmica i forja.

Barcelona és una de les ciutats més importants, a nivell mundial, del modernisme, destacant obres de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner amb edificis molt importants com el Palau de la Música Catalana i, l'Hospital de Sant Pau declarat Patrimoni Mundial de la UNESCO.

Especial importància, i reconegut a nivell artístic i arquitectònic general en el món ens trobem a Antoni Gaudí i Cornet que va ser un arquitecte nascut possiblement, a Reus que va ser màxim representant del modernisme català reconegut mundialment pel seu estil únic amb base en la natura, la geometria reglada i la religió. És autor de la mundialment reconeguda La Sagrada Família de Barcelona.

Quant al Modernisme a GIRONA trobem fonamentalment, entre d'altres Enric Catà (Destileries Regàs), Eugeni Campllonch (Casa Franquesa) i Rafael Masó i Valentí. (Farinera Teixidó, la Casa Teixidó o Casa de la Punxa).

Caminant al voltant de la ciutat i passejant pel casc antic de la mateixa ens trobem el lloc on va viure **RAFAEL MASÓ I VALENTÍ**. Ens ha semblat molt interessant comentar petits detalls de la seva vida

Es pot considerar un dels arquitectes més destacats de l'arquitectura modernista de Catalunya a Girona que és on va néixer.

social i la seva activitat laboral molt significativa envers la ciutat que el va veure néixer el 1880. Es pot considerar un dels arquitectes més destacats de **l'arquitectura modernista de Catalunya** a Girona que és on va néixer. Fill de Rafael Masó i Pagès (Procurador dels tribunals) i Paula Valentí, família conservadora, catòlica, catalanista i il·lustrada. Va estudiar al col·legi de Maristes i obtenir el títol de batxiller a l'institut de la ciutat.

Per a estudiar arquitectura es traslladà a Barcelona, arribant a identificant-se amb el modernisme del moment (especialment en l'obra d'Antoni Gaudí) i es va integrar en un grup d'artistes i escriptors creadors del mateix modernisme.

Una vegada acabats els seus estudis d'arquitectura, ja a principis del segle XX, va tornar a Girona on va exercir la professió d'arquitecte tota la seva vida laboral.

Cal tenir present entre les seves obres, com a elements significatius de la ciutat la Farinera Teixidor i la Casa de la Punxa.

Per enriquir els seus coneixements va viatjar pel centre d'Europa incorporant diferents elements arquitectònics, els quals, posteriorment, va incorporar a la seva obra arquitectònica.

Va morir a Girona als 54 anys d'edat, rebent sepultura al cementiri Municipal de la ciutat.

Han canviat les festes nadalenques al pas del temps?

Joan Balbi Ribas

Penso que sí. Bé... Per l'edat que tinc, he viscut les festes del Nadal a partir dels anys 60 fins a dia d'avui i he pogut comprovar els canvis que s'han efectuat des de la meva infància.

Sóc d'un petit poble que aleshores tenia uns 150 habitants. La gran majoria vivien en cases de pagès aïllades i, per aquestes dates, els més petits esperàvem amb il·lusió l'arribada d'aquestes festes. Recordo que, en un indret del poble, es col·locava un arbre de Nadal amb un reguitzell de bombetes de colors que pels més petits era una novetat. Això volia dir que ja podíem començar a alimentar el tió. Arribada la nit de Nadal, fèiem cagar el tió. En aquelles èpoques, de regals, cap! Com a molt alguna xocolatina, alguns torrons, algunes fruites com taronges i mandarines.

De tot això en gaudiríem durant les festes de Nadal.

Després de fer cagar el tió, tocava anar a la missa del gall. Hi anava tothom. Recordo que després de la missa del gall, a la petita plaça major del poble, s'hi feia un bon ressopó, a la vora d'una gran foguera per fer passar el fred i s'acabava amb una bona botifarrada.

Acabada la festa anàvem a dormir aviat.

Després del sopar sempre es quedava un grupet de joves i, quan tothom era a dormir, es dedicaven a intercanviar els carros i carretes d'una casa a l'altra. Era una tradició del poble.

El dia de Nadal a primera hora, en anar a missa, era quan et donaves compte que, en lloc de tenir el teu carro, tenies el del teu veí més llunyà. El teu... ves a saber on parava.

El dia de Nadal era un dia especial. El gaudíem amb la família al voltant de la taula amb una bona escudella i, com que encara no teníem televisor, tots

els comensals ens aplegàvem al costat del foc explicant les nostres vivències del dia a dia. Els avis ens contaven el que jo en diria "Contes a la vora del foc", avui en dia una cosa impensable!

Arribava el dia d'Any Nou. El vespre no era com ara. Per a nosaltres consistia en un sopar una mica diferent. I l'endemà també una mica de bon dinar amb uns bons rostits i... Santes Pasqües!

Com cada any venien els Reis, els esperàvem amb molta il·lusió. Uns dies abans, ja buscàvem el nap/rave més gros que trobàvem al camp. Amb molta cura, el buidàvem i hi posàvem una espelma a dins.

Així quedava un bon fanalet.

Bé... Els anàvem a rebre amb molta il·lusió per fer-los entrega d'una carta ben explícita.

El dia següent, aquella il·lusió es convertia en desengany perquè els Reis ens havien portat uns petits regals i prou.

De més grandet ja ho vaig entendre tot...

Ara aquestes festes han canviat molt. Com aquell que diu, ara comencen les festes un mes abans, bombardejats de publicitat per tot arreu per afavorir el consum.

També penso que els nadals del món rural i petites poblacions, inclús actualment, són molt diferents dels de les grans poblacions.

I heus aquí un recull dels nadals viscuts en la meva infància.

Dones de Girona en el record

Montserrat Guanter Salart
Pensionistes de CCOO de les Comarques Gironines

**Anna Maria
Molina de Haro**
(Girona, 1950 - Barcelona, 1979)
Pionera de l'atletisme femení gironí

Qui feia cas de l'atletisme femení als anys cinquanta, seixanta o setanta? La llibertat i l'empenta que les dones van experimentar en temps de la República va quedar totalment aturada quan, durant la dictadura franquista, se les va voler tornar a "tancar" a casa. L'Anna Maria, com moltes de les dones de la seva època, va patir la migradesa de mitjans per practicar i per competir a escala internacional.

A Girona hi havia un club molt popular, el GEiEG,* on les dones esportistes que volien practicar l'atletisme i entrenar-se ho podien fer. **L'atletisme femení era pràcticament inexistent, i això fa que siguin molt rellevants els seus èxits i títols.**

L'any 1967 ja guanya el Campionat d'Espanya de 80 metres tanques, i també triomfa en 14 campionats més al llarg d'aquells anys en diferents modalitats: tanques, pentatló, disc o pes. L'últim que va obtenir va ser el títol estatal de pes, el 1978.

Aquest antic club gironí, amb les instal·lacions al mig de la Devesa, va ser el club de la seva vida. L'Anna Maria Molina i la Teresa Saló, germana del seu entrenador, en Joan, van ser unes de les primeres dones fent atletisme i competint de Girona. Només cinc gironins havien arribat a dalt de tot del podi abans d'ella: Tomàs Carbonell, amb 400 metres tanques, el 1931; Emili Mora, amb martell, el 1944; Ferran Méndez, amb salt de llargada, el 1945; Albert Gurt, amb 20 quilòmetres marxa, el 1945 i el 1946, i Josep Casals, amb 110 metres tanques, el 1956.

Una greu luxació de ròtula el 1971, mentre entrenava a Vallehermoso, la va fer centrar-se en els llançaments i li va trencar el somni d'anar als Jocs Olímpics de Múnic del 1972, representant Espanya, on hauria tingut l'oportunitat de la projecció internacional que necessitava ella mateixa i tot l'atletisme femení espanyol.

Tornant d'Igualada amb el cotxe d'una amiga van patir un accident a l'altura de l'aeroport i ella en va

L'Anna Maria, com moltes de les dones de la seva època, va patir la migradesa de mitjans per practicar i per competir a escala internacional.

sortir molt malparada. Estava asseguda al seient del darrere, amb la cama estirada degut a una lesió al turmell, i va rebre un fort cop al cap. Deu dies després, el 17 d'agost del 1979, va morir de resultes de les ferides que va patir.

L'Anna Maria només tenia 29 anys quan va decidir retirar-se del món de la competició i dedicar-se a fer classes d'educació física en una escola d'Igualada. Justament era d'allà d'on tornava quan va tenir el desgraciat accident que li va llevar la vida i el futur.

A Girona se la recorda com una gran esportista i atleta!

Fonts:

MIQUEL TORNS I PAU LANA O. "Dones de Girona". *El Punt Avui* (2021) (inclou la foto de l'atleta).

* Grup Excursionista i Esportiu Gironí, també en diem *el Grup* o *el Geeg*. Nascut el 1919, actualment té 23 seccions esportives: <https://geieg.cat/el-club/>.

L'art de ser feliç

M Teresa Saló Oliveras
Mestra, Psicòloga

He donat conferències arreu sobre l'art de ser feliç, perquè em sembla que és un dels valors que ajuden a ser objectius amb la pròpia realitat i ben emprats podem gaudir de la vida feliçment.

Una persona, com més valors té, més val. La vida és un créixer en valors. Entre ells un d'important: l'alegria. La vida és camí cap a la felicitat i hem de procurar viure-la el millor possible.

Tinguem l'edat que tinguem, sempre i en tot moment, hem, hauríem, de funcionar amb

un somriure i saber agafar-nos les coses, les circumstàncies positivament.

Bon propòsit seria que ens proposéssim funcionar en tot moment, amb un somriure als llavis. Perquè, a vegades, sembla que portem una bena que ens cega i no ens deixa veure més enllà.

La vida és com és, i per més que vulguem canviar-la, és i serà la que és.

Som, com som, canviar potser no podem, però millorar, sí.

Per tant, ens cal acceptar la realitat, la seva negació impedeix que puguem aconseguir una adaptació correcta i, per tant, hem d'admetre-la per dura

Una persona quant més valors té, més val. La vida és un créixer en valors. Entre ells un d'important: l'alegria. La vida és camí cap a la felicitat i hem de procurar viure-la el millor possible.

que pugui ser, adaptar-nos-hi. Intentar pair-la, llavors, podrem actuar per a modificar allò que convé millorar, canviar,...

Prohibit estar desanimats/des; hi ha coses que fem bé, hi ha coses que no fem tan bé – malament – i ens cal saber superar els aspectes negatius del passat.

Les errades, mancances, ens cal saber aparcar-les, procurar convertir-les en positiu, no enfonsar-nos i, si cal, rectificar.

Pensem en què podem millorar. Som, com som, i amb tota seguretat hi ha " coses " que podem millorar. És un exercitar-se dia a dia, moment a moment. No s'és feliç pel simple fet de dir : "vull ser feliç". Amics/gues, no ens emboliquem, a vegades, ens enredem en bajanades i ens compliquem la vida, ens amarguem, i perdem la pau, perdem la serenitat, perdem el somriure. Ens ho passem malament i ho fem passar malament als altres.

No caiguem en ser autosuficients, perquè ens aïlla dels altres. Recordem, no sempre tenim la raó, i tot sovint ens falta l'opinió de les dues parts.

Ser més flexibles, el món és molt ric en varietats. Hem de saber acceptar altres opinions diferents a les nostres, altres maneres de fer, altres maneres de pensar, altres maneres d'opinar. Quasi tot és opinable.

Tenim data de caducitat. No hi ha mal que 125 anys duri, d'aquí 100 anys tots/es calbs/es, per tant, necessitem relacionar-nos amb els altres, encara que a vegades aquestes relacions siguin fonts de conflicte.

Saber viure en soledat? Sí i no. Si aquesta és accentuada i perllongada, pot tenir repercussions negatives. És bo estar a soles, de tant en tant. A vegades una persona es troba millor evitant relacionar-se, però a la llarga és perjudicial. Convé obrir-nos, no quedar-nos anquilosats/des, procurar tenir i/o recuperar amistats, anar a prendre un cafè, un Rooi-

bos. No quedar-nos amb les nostres coses, perquè ens empetim, ens quedem només amb el nostre jo. Tenir il·lusió, posar il·lusió, sortir a passejar, anar al cinema o al teatre, anar a la biblioteca, participar en una ONG, assistir a una conferència,...

És bo no donar tantes voltes a les coses, que si tinc mal d'estómac, que si em fa mal l'esquena, que si estic cansat/da, que si abans estava 1/2 h per a dutxar-me i encara em sobrava temps, i ara necessito 1h menys quart, i justet, justet. Que sento que parlen, però no entenc el que diuen,... això és el pa de cada dia quan un/a passa dels 50, 60,... Mireu si quan us desperteu no us fa mal res, serà que heu mort?

Ens cal superar les dificultats, els contratemps són per a superar-los i/o encaixar-los amb "garbo", perquè no desapareixeran malgrat les nostres reaccions negatives. Procurar encaixar-los esportivament i funcionar "sense pressa i sense pausa". Fora nerviosismes. Calma, calma. Una cosa, darrere l'altra. Quan fem una cosa, fer-la com si no tinguéssim res més entre mans.

No tenim dret a estar malhumorats/des. Quina ximpleria és deixar-nos portar pel mal humor. Fora la cara de seriositat, cara de circumstàncies. Fora nerviosismes.

Ens cal saber controlar els nostres impulsos i tendències, els nostres alts i baixos.

El secret és donar-nos sense esperar. La felicitat ve quan servim i ens donem als altres, segons les capacitats de cadascú/na.

Si no tenim alegria, bon humor o... estem malalts/es i, llavors cal anar al metge, però mai automedicar-se. O... les coses, les circumstàncies ens poden (vivim el només em queda la meitat de l'ampolla, quan en l'ordre positiu ha de ser: encara em queda la meitat de l'ampolla).

Edat contemporànea

Narcís Sureda

En anteriors articles ja s'ha dit que, encara que ha-guem situat el nostre discurs gastronòmic en èpo-ques històriques, no s'hi havia produït punts d'infle-xió que l'haguessin modificat sobtadament.

Tot plegat ha estat un procés evolutiu sense tras-balsos però amb la influència de la gastronomia de zones veïnes, totes elles originades en la cultura gastronòmica de la Roma clàssica.

També hem constatat que l'impacte més important que afectà la cuina europea s'originà quan varen ar-ribar els nous productes a causa del descobriment d'Amèrica. Una influència que tampoc fou de sobte sinó paulatinament. A Catalunya es produí a mit-jans del segle XVIII.

Centrant-nos en la cuina pròpiament de Catalu-nya, les influències més notables sobretot en pro-cediments i elaboració ha procedit d'Itàlia i, sobre-tot, de França.

L'Edat contemporània, històricament, comença amb la Revolució Francesa que no es produí no-més amb la presa de París per les masses populars que cantaven la marselesa, sinó que la cosa s'anà coent en el si de la burgesia il·lustrada i progres-sista que provocà l'inici de la caiguda de les mo-narquies absolutistes i, per tant, l'adveniment de les democràcies, amb les seves imperfeccions que s'anaren corregint –però no totes– i són la fórmula política més lògica.

Amb la Revolució Francesa, però, sí que es pro-duí un fenomen gastronòmic curiós. Els grans cuiners que innovaven i anaven adquirint prestigi – en l'anterior article parlàvem de Taillevent– eren cuiners que treballaven a sou en les cuines dels

monarques i de la noblesa –no hi havia prestigi si no es podia oferir banquets de primera categoria i poder-ne presumir.

Amb la Revolució Francesa es varen eliminar radi-calment els costums nobiliaris que no per això des-aparegueren del tot sinó que, al cap de pocs anys ressuscitaren en la burgesia adinerada i en les corts reials i imperials que existien.

Però, de moment, els cuiners de prestigi es varen quedar sense feina i sense sou.

París s'omplia de “sans culottes” i els pocs hostals i fondes que hi havia no donaven l'abast. Alguns cuiners desvagats idearen elaborar –al carrer i en una mena de parada– unes sopes que, amb mate-rials senzills i de poc preu, eren suculentes i ati-paven. Els revolucionaris afamats, després d'haver gaudit veient com funcionava la guillotina, acudien a aquelles parades i, per pocs diners, feien passar la gana i restauraven les seves forces.

Com diuen a Itàlia “si no e vero, e ben trovato”.

Els cuiners es convertien en restauradors i acaba-ren muntant establiments fixes que s'anomenaven, naturalment, restaurants.

Sembla que succeí una cosa semblant quan els pintors que subministraven obres a la noblesa, es quedaren sense clients, passat el primer desori revolucionari, muntaren establiments de venda de quadres a la gent adinerada que sempre n'hi havia hagut.

Amb la exposició dels productes nasqueren les ga-leries comercials de pintura.

Però aquesta és una vessant natural que ara no ens ocupa perquè la intenció dels nostres escrits ha co-mençat i segueix posant de manifest que la cultu-ra gastronòmica és realment part de la identitat de cada país, uns escrits que – ja en nombre de 15 – ja han arribat a l'època gastronòmica més propera a la cuina que la majoria dels lectors hem conegut que,

com sempre ha succeït, ha anat recollint costums, mètodes i productes de cuines properes.

Em refereixo a la cuina que es consolidà en el s. XIX i que perdurà – en primera fila – fins a la primera meitat del s. XX quan, sense esborrar la pròpia, varen anar prenent entitat productes, elaboracions i costums de països llunyans tant de l'est com de l'oest – fins que han arribat a emascarar la gastronomia pròpia.

De la situació actual en podem parlar en propers articles.

Ara ens centrem en la cuina del S. XIX.

“Després de Déu, l'olla” deia un frare cuiner del convent dels Caputxins de Barcelona que se situava en l'actual emplaçament de la Plaça Reial.

La cuina catalana era extensa i d'una extraordinària riquesa i, com a base, se sustentava en la cuina rural.

La població rural era aleshores, més nombrosa que la urbana. L'abundància dels productes, la seva qualitat i la tradició transmesa pel boca-orella en són la causa.

Els cuiners i sobretot les cuineres de “pagès” i les minyones de servei que fugien del terrós per a sobreviure servint a la gent acomodada, anaren traslladant a les cuines urbanes i les fondes l'exquisidesa de les preparacions antigues.

Conill amb cargols

Els fricandós, els mar i muntanya, els cargols, sols o amb carn o peix, les escudelles, els rostits, els farcits i molt etcèteres que en propers articles podem anar desgranant, varen entrar en les cases urbanes, llevat de les de la pobre gent que patia misèria – que per desgràcia sempre n'hi ha hagut. Tothom menjava bé. Els adinerats solien consumir articles més cars, més de luxe, especials. Però el dia a dia solia ser el corrent de la majoria de la gent.

Amb productes senzills es feien escudelles memorables, arrossos a la cassola, estofats i civets, cap i pota i moltes altres menges.

La varietat de verdures i hortalisses, d'embotits, (bacallà, tripa, arengades, anxoves, peixopalo, escabetxos, etc.) eren la delícia de cases i hostals.

En la cuina catalana antiga es cuinava amb llard de porc (en mallorquí “saïm”, per això la “ensaïmada”) però, de mica en mica s'anà adoptant l'oli d'oliva.

Les influències més notables a casa nostra –totes positives- provenen de la cuina provençal que té molta gràcia i del món barroc i policrom de la cuina valenciana i sense tanta influència però també important i característica, de la cuina central.

La nostra era la barreja de tot això. També i sobretot als inicis del s. XIX fou notable la influència de la cuina francesa que era la de més prestigi a Europa aleshores.

És incert qui va introduir la pasta i quan, però en les nostres cuines s'elaboren uns magnífics fideus a la cassola i, de més categoria, uns canelons sense res a veure amb els que fan a Itàlia a on tampoc saben fer els nostres macarrons ni els nostres fideus a la cassola, uns plats que, com molts d'altres se sustenten en quatre salses bàsiques molt nostrades, els sofregits, la samfaina (sofregida o a mig coure), la picada i l'all i oli.

Parlarem més d'altres salses no tant bàsiques però fonamentals en molts plats.

Tot plegat constituïa la cultura gastronòmica de Catalunya quan la gent cuinava i menjava a casa.

Certament es feien àpats de celebració –se'n deien banquets- dels que ja parlarem, però només menjaven fora de casa els que viatjaven, per feina o per plaer, en hotels fondes i hostals que n'hi havia de molts de notables, gastronòmicament.

A partir dels anys 50 del s. XX la cosa anà canviant.

Ja en parlarem

Els Químics

Ahir

Fàbrica de les Indústries Químiques i Tartàriques, S.A., coneguda popularment com Els Químics, situada al barri de Palau-sacosta, a Girona. S'observa la façana. 1932

Foto: Arxiu històric de Girona

Avui

Foto: Enric Rubio